

Б81

3887p

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА**

БОНДАР Ірина Михайлівна

УДК 11.852:78(=161.2)(043.3)

**ЕСТЕТИЧНІ НОВАЦІЇ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИКИ
ЯК ВИЯВ СВІТОВІДЧУТТЯ ЛЮДИНИ
КІНЦЯ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТЬ**

09.00.08 – естетика

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата філософських наук

Київ – 2014

11497

НБУ НПУ ім. М.П. Драгоманова

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі культурології Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова, Міністерство освіти і науки України

Науковий керівник :

доктор філософських наук, професор
МЕДНІКОВА Галина Сергіївна,
Національний педагогічний університет
імені М.П.Драгоманова,
професор кафедри культурології

Офіційні опоненти:

доктор філософських наук, професор
АФНАСЬЄВ Юрій Львович,
Київський університет імені Б.Грінченка,
завідувач кафедри дизайну

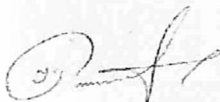
кандидат філософських наук, доцент
БАЛАКІРОВА Світлана Юріївна,
Національний технічний університет
України «Київський політехнічний
інститут», доцент кафедри філософії

Захист відбудеться « 22 » грудня 2014 року о 14.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.21 у Національному педагогічному університеті імені М.П.Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

Автореферат розіслано «22» листопада 2014 року

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

І.Б.Осташук

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Сучасна українська музика складна і суперечлива, багата новими явищами, які пов'язані зі світоглядно-культурними змінами рубежу віків, переходом до інформаційно-комп'ютерної цивілізації. В цьому контексті першочергового значення набуває питання щодо формування світовідчуття людини через сучасну музику і водночас – вираження нового світовідношення людини в музиці. Поява музичних новацій також тісно пов'язана з тенденціями, які існують в естетиці, культурології, філософії та інших гуманітарних науках. Дослідження їх у філософсько-естетичному аспекті пов'язується нами з необхідністю більш детального усвідомлення людиною складних процесів буття, впливу музики на світовідчуття людини, створення культурно-естетичного середовища.

Актуальність філософсько-естетичного дослідження новацій у музиці обумовлена посиленням її ролі в культурних процесах, впливом сучасної музики на утвердження ідентичності, пошук власного стилю життя особистості, що прагне до індивідуального самовираження. Сучасна музика створила особливий простір репрезентації різних культурних стилів, і, будучи сферою об'єктивування культури, є ефективним механізмом, що впливає через естетичну свідомість на самоідентифікацію людини.

Сьогодні музика стає невід'ємною частиною повсякденного життя людини, про що свідчать такі нові феномени як електронна музика, конкретна музика, звуковий дизайн, «шизофонія», фонова музика, римейки, перформанси, мультимедійне мистецтво, аудіовізуальні інсталяції, інтерактивні акції, нові арт-практики, до аналізу яких звернена увага учених-гуманітаріїв.

Музично-комп'ютерні технології та нові композиторські техніки стали необхідною умовою для створення сучасної музики. Завдяки новим технологіям, наявності відповідних програм до створення музики стали активно підключатися музиканти-любители. Сучасна музика стала доступною для розуміння людям, які не мають спеціальної освіти. Надзвичайно активне поширення музики серед населення потребує аналізу естетичних новацій у музиці як одного з факторів, що впливає на світоглядні зміни людини.

Входження України у світовий культурний простір пов'язане з усвідомленням власної ментальності, своєрідності, визначення свого місця у музичному контексті. Процеси глобалізації та гуманізації, які дедалі більше виявляються в усіх сферах суспільного життя, призвели до модернізації музичної культури України. Потреба вираження етноментального через загальне у музиці, пошук форм прояву власного внутрішнього світу стають дедалі актуальнішими.

Стан дослідження проблеми. У дисертації проаналізовані естетико-філософські, мистецтвознавчі, історико-культурні джерела, де досліджуються проблеми сучасної музики, що допомогли нам розкрити світовідчуття людини рубежу ХХ-ХХІ століть.

Вивчення та дослідження музики, її філософське осмислення, перші спроби аналізу впливу музики на світовідчуття людини починається в епоху античності (Конфуцій, Піфагор, Платон, Арістотель).

В XIX-XX ст. філософське розуміння музики як універсального явища культури, її природи та сутності, сформувалося під впливом робіт таких дослідників, як Т.Адорно, Р.Вагнер, Е.Гуссерль, Ж.Дельоз, М.Каган, О.Лосев, Х.Ортега-і-Гассет, М.Хайдеггер, Ф.Шеллінг, А.Шопенгауер та ін. Аналіз робіт у сфері філософії ірраціоналізму, мистецтвознавчо-психологічні напрацювання дали наукове підґрунтя для розкриття філософської складової мистецтва, естетико-світоглядних інтерпретації музики, специфіки створення музичного твору, його функціональної спрямованості, зумовили методологічні засади дисертації та були використані в аргументації конкретних положень.

Естетичні аспекти музики знайшли своє вираження у працях Е.Ільскова (художньо-естетична рефлексія музики), М.Кагана (принципи й механізми взаємодії внутрішніх конструкцій музичної культури), О.Лосєва (сутність і функціонування музики), В.Медушевського, О.Берегової (теорія музичної комунікації), С.Раппопорта, В.Днепровва (емоційна основа музики), А.Сохора, Ю.Л.Афанасьєва (музична соціологія), Т.Чередниченко, В.Холопової (проблеми музичної естетики), О.Богомолова (метафізика звуку), Л.Зайцевої (онтологія музики), Н.Жукової (проблеми інтерпретації музики), Е. Денисова, Ц.Когоутка (проблеми еволюції композиторської техніки).

Проблема музичного мислення отримала багатоаспектне висвітлення у працях таких вчених, як Б.Асаф'єва (інтонаційний словник епохи), Н.Герасимової-Персидської (музичний стиль), Л.Мазєля (проблема гармонії), П.Булеза, А.Моля, С.Раппопорта, О.Козаренка (семіотичний феномен музики), Є.Назайкінського (музична психологія), М.Кагана (аналіз музичного мислення та формування музичної свідомості), М.Старчеус (психологія музичної творчості), Л.Шаповалової (нова парадигма музикознавчого мислення) До феномену музичного мислення звертаються також і музикознавці М.Арановський (теоретично-інформаційний процес до музичного мислення), В.Медушевський (інтонаційно-фабульна і комунікативна природа музики), М.Бонфельд, М.Михайлов, В.Москаленко, С.Шип, В.Шульгіна, Б.Яворський та ін.

Сучасне усвідомлення та розуміння музики як унікального явища культури визначається на основі таких аспектів: музика як метамистецтво (Г.Макаренка), час у музичній культурі (В.Суханцевої), феноменологія музики (О.Рябініної, Р.Тельчарової), естетика музичного постмодернізму (С.Балакірової), особливості звукового простору культури (Л.Солодовниченко, О.Різника), музичний хронотоп (С.Гоменюк, С.Садовенко),

До проблеми вивчення музично-комп'ютерних технологій зверталися провідні музикознавці Л.Дис, І.Пясковський, О.Жарков, С.Шип, М.Ковалінас, які вивчали новітні тенденції музичного дискурсу. На початку III тисячоліття питання щодо використання інформаційних технологій у різних галузях

музичного мистецтва представлені у працях І.Гайдена, К. Фадеевої (використання сучасних комп'ютерних технологій при створенні музичного твору), О.Берегової (комунікаційні аспекти музики), І.Ракунової (нові композиторські технології), Т.Тучинської (розуміння музичного тексту), Є.Куца (електромузичний інструментарій).

До вивчення електронної музики зверталися такі дослідники, як Е.Артем'єв, В.Задерацький, Л.Суслова, А.Загайкевич, О.Капіціна, Т.Ястремський, Р.Заріпов, М.Кокжаєв. Однак поки що електронна музика не стала об'єктом комплексного філософсько-естетичного аналізу. Тому науково актуальною стала необхідність дослідження естетичних новацій української електронної музики та її впливу на духовний світ людини. Для цього було відібрано та проаналізовано інноваційні явища електронної музики.

Відаючи належне всім науковцям, праці яких стосуються аналізу різних аспектів світовідчуття сучасної людини у музиці, слід зазначити, що наукового опрацювання тенденцій становлення, сприйняття, розповсюдження української електронної музики на сьогодні не існує. Вкрай важливим є дослідження естетичних новацій, пов'язаних з електронною музикою, яка пронизує повсякденне буття особистості, формує її стиль поведінки і мислення, змінюючи світовідчуття, а також впливає на різноманітні культурні практики сучасності, формування соціальної, національної і групової ідентичності. Електронна музика поки ще не досліджена як розповсюджена музична практика, і тому ми запропонували комплексне її дослідження.

Аналіз сучасної музики, як сфери нетрадиційного, образно-асоціативного, нелінійного мислення в її естетичному аспекті, також потребує подальшого вивчення в плані теоретичного осмислення людського існування в просторі музичної повсякденності, яке постійно змінюється, а також в аспекті практичного досягнення гармонії людського буття. Недостатня увага, на наш погляд, приділяється вивченню нових форм, змісту сучасної української музики, і, звичайно ж, поширенню їх у повсякденних культурних практиках, що обумовлене змінами у світовідчутті в останні десятиріччя в Україні.

Об'єкт дослідження – музичні твори українських композиторів кінця ХХ – початку ХХІ ст.

Предмет дослідження – естетичні новації сучасної української музики, їх світоглядно-філософський аспект та вплив на повсякденне буття людини.

Мета дослідження полягає у визначенні естетичних новацій сучасної української музики під впливом новітніх технологій, осмислення їх у контексті загальнокультурних і світоглядних тенденцій. Важливим є виявлення взаємозв'язку естетичних новацій сучасної української музики і нового музично-естетичного середовища буття людини, їх духовно-емоційний вплив на формування світовідчуття особистості.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких завдань:

– проаналізувати й провести систематизацію існуючих досліджень із зазначеної проблематики.

- виявити світоглядні основи сучасної музики та проаналізувати музичну естетику як важливу складову світорозуміння людини;
- охарактеризувати філософсько-естетичний аспект української академічної музики;
- розкрити значення творчості сучасних українських композиторів у формуванні і виявленні етноментальних особливостей національного мелосу, світовідчуття людини ХХ ст.;
- висвітлити естетико-технологічні новації академічної електронної музики;
- визначити нові форми побутування сучасної музики у просторі повсякдення, що суттєво змінили умови її художнього сприйняття (електронна музика, звуковий дизайн, шизофонія, музичний римейк, сучасна молодіжна музика).

Теоретико-методологічною основою дослідження стала феноменолого-герменевтична методологія, синергетика та дослідження *Cultural Studies* в аналізі музичних культурних практик. Дана методологія сприяє філософсько-естетичному осмисленню музичних інновацій, які ще не отримали достатнього академічного визнання і, загалом, дозволяє розглядати філософську складову концепту музичної культури. Також були використані концепції філософів, які визначають систему категорій і понять, пов'язаних із музичною творчістю (Т.Адорно, В.Бичков, М.Каган, М.Киященко, О.Люсев, Л.Столович та ін.).

Методи дослідження: семіотичний, діалогічний, компаративний (для порівняння жанрової специфіки академічної електронної музики та масової, виявлення стилістичних новацій), музикознавчий (для аналізу музичних зразків академічної електронної музики).

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема дисертаційного дослідження затверджена Вченою радою Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова (протокол № 7 від 31 січня 2008 р.) Дисертаційне дослідження здійснено в межах науково-дослідницької роботи кафедри культурології Інституту філософської освіти і науки Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова за напрямом «Методологія і зміст викладання соціально-гуманітарних наук», що входить до тематичного плану науково-дослідної роботи Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова за напрямом «Дослідження проблем гуманітарних наук», який був затверджений Вченою радою університету (протокол №5 від 29 січня 2009 р.).

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що у дисертаційній роботі *вперше*:

- досліджені світоглядно-філософські засади таких естетичних новацій сучасної української академічної музики, як полістилістика та стильовий синтез (неокласицизм, неоромантизм, неофольклоризм), алеаторика, сонорика, залучення джазу в арсенал академічної музики, ставлення до музики через тишу; поява нових жанрів – електронна музика, музичний римейк;

мультисенсорні процесори (музика оточуючого середовища), що пов'язані як із технічними, так і світоглядно-культурними змінами останніх десятиріч;

- здійснено комплексний аналіз звукового дизайну, що формує естетичне середовище буття людини, впливає на стиль життя молоді;

- запропоновано філософське осмислення феномену «шизофонії», який змінив форму буття звуку, знявши рамки природного хронотопу та сформував новий тип слухача, котрий не концентрує своєї уваги на сприйнятті музики;

- проаналізовано музичний римейк як нове бачення зразків музики через інтерпретацію зі зміною умов сприйняття;

- доведено, що сучасна музика сприяє ідентифікації молоді через групові музичні об'єднання.

Одержало подальший розвиток:

- дослідження естетичних новацій у сучасній музиці на основі синергетичної і феноменологічно-герменевтичної методології, що дозволило осмислити кардинальні зміни в музиці під впливом трансформації світовідчуття людини на зламі ХХ-ХХІ ст.;

- естетичний аналіз інноваційних явищ у сучасній українській академічній музиці;

- інтерпретація нелінійного стилю музичного мислення сучасних українських композиторів.

Уточнено:

- особливість імпровізаційної природи академічної електронної музики в порівнянні з класичною;

- процес роботи композитора з комп'ютерними програмами як якісно новий етап музичної творчості; системний характер впливу комп'ютерних технологій на процес створення, редакції і звукової реалізації музичного твору;

- вплив сучасної музики на мистецькі арт-практики;

- зміни музичного хронотопу сучасної музики, які полягають у тому, що музичне полотно перетворюється на єдине просторово-часове ціле.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розкритті соціально-ідентифікаційного та естетико-виховного потенціалу інновацій сучасної української музики, що необхідно при роботі з молоддю, формуванні планів соціокультурного розвитку стосовно звукового оформлення середовища повсякденного буття людини. Результати дослідження можуть бути використані при читанні курсів з естетики, культурології, мистецтвознавства, історії та теорії музики.

Особистий внесок здобувача в розробку теми дисертації. Дисертаційна робота є самостійним авторським дослідженням. Результати, висновки, пропозиції та рекомендації, зокрема й ті, що характеризують наукову новизну дисертації, автор одержав особисто.

Апробація результатів дисертації. Результати дослідження обговорювались на засіданнях і науково-методичних семінарах кафедри

культурології НПУ імені М.П.Драгоманова, на всеукраїнських і міжнародних наукових й науково-практичних конференціях: Науково-практична конференція НПУ імені М.П.Драгоманова (Київ, лютий 2008 р.); V Міжнародний форум «Діалог культур і релігій: протидія тероризму та екстремізму» (Київ, «Український дім», 16 травня 2008 р.); Міжнародна науково-практична конференція «Простір гуманітарних комунікацій» (Київ, 23-24 жовтня 2008р.); Міжнародна наукова конференція «Традиція і культура. Минуле, теперішнє та майбутнє: когерентність в історії» (Київ, 12-13 грудня 2008 р.); Науково-практична конференція НПУ імені М.П.Драгоманова (Київ, 5 лютого 2009 р.); Міжнародна наукова конференція «Молодь у сучасному світі: філософсько-культурологічні виміри» (Київ, 26-27 березня 2009 р.); Міжнародна наукова конференція «Людина. Світ. Суспільство» у Київському національному університеті імені Т.Шевченка (Київ, 21-22 квітня 2009 р.); Науково-практична конференція «Українська філософська думка у контексті європейської філософії» у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (Івано-Франківськ, 19-20 травня 2011 р.)

Публікації. Результати наукового дослідження викладені у 9 наукових публікаціях: 5 статтях, надрукованих у фахових наукових виданнях, затверджених МОМ України, 1 стаття – у фаховому закордонному виданні та 3 тезах, опублікованих у збірниках науково-практичних конференцій.

Структура та обсяг роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, які включають у себе дев'ять підрозділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації становить 190 сторінок, з яких 173 сторінки основного тексту. Список використаних джерел становить 17 сторінок і налічує 210 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовується актуальність обраної теми дослідження, визначається його основна проблематика, мета, завдання, методологічна основа, об'єкт та предмет, характеризується наукова новизна та практичне значення здобутих результатів.

Перший розділ «Теоретико-методологічні засади дослідження філософсько-естетичних проблем сучасної музики», який складається з чотирьох підрозділів, присвячений характеристиці джерел та аналізу літератури з теми дисертації, а також розумінню змісту інновацій у сучасній музиці у філософсько-естетичному аспекті.

У підрозділі 1.1 «**Методологія і джерельна база дослідження**» аналізуються сучасні естетичні проблеми музики, на основі феноменології Е.Гуссерля, синергетичної методології, герменевтики А.Шерінга, зокрема, діалектико-феноменологічного підходу до проблеми музичного часу О.Лосева, концепції креативного часу в музиці М.Аркадьєва, В.Суханцевої та ін., а також культурологічна методологія Culture studies.

Розглядається теоретична база дослідження – роботи вітчизняних і зарубіжних вчених: О.Берегової, О.Богомолова, К.Дальхауза, О. Жаркова, Р.Заріпова, Р.Ингардена, О.Капічіної, О.Козаренка, Е.Курта, М.Медушевського, Х.Мерсманна, О.Рябіної, О.Самойленка, Р.Тельчарової, Ю.Холопового, В.Холопової, Т.Чередниченко, Г.Шпета, Я.Якуб'яка, теоретичні напрацювання композиторів – Е.Артем'єва, П.Булеза, Е.Денисова, А.Загайкевич, В.Сильвестрова, М.Скорика, результати провідних світових центрів дослідження та розробки музичних електронних і комп'ютерних технологій, матеріали науково-практичних конференцій.

У ході дослідження з'ясовано, що феноменологічно-герменевтична методологія має дуже широке предметне поле і пропонує універсальний методологічний апарат для дослідження сучасної музики, дозволяє відкрити світ музики через позначення самого суцього в бутті, зрозуміти та досягнути смислу музики, розкрити нове музичне світовідчуття людини на межі ХХ-ХХІ ст.

Аналіз наукової літератури показав, що для вивчення сучасної музики важливим є синергетична методологія, без якої не можна осмислити новий стиль музичного мислення. Синергетика аналізує процеси нелінійності, невизначеності, необоротності, нерівноваженості, нестабільності, відкритості, що характерні в цілому для музичної культури досліджуваного періоду, а також спрямована на ті процеси, що сьогодні виникають (наприклад, порядок із хаосу та хаос із порядку).

У підрозділі 1.2 «Музика як ретрансляція внутрішнього світу людини» показано, що світовідчуття людини рубежу ХХ-ХХІ ст. кардинально змінилося, і водночас змінився її внутрішній світ. Починаючи з другої половини ХХ століття філософсько-естетична думка багато уваги приділяє співвідношенню понять «картина світу» й «образ людини», взаємозв'язку світовідношення і повсякденного життя людини та особливостям музики, що забезпечує цілісність існування людини в світі.

Музика стає «світовідчуттям, яке звучить», вона здатна «розкрити внутрішню побудову емоцій», «необхідність їх розгортання і самовичерпування», «виражає філософське значення емоційної послідовності» (В.Днепров). Саме таке розуміння музики пояснює її вражаючу властивість проникати в глибину душі людини, пропускати крізь світобачення і світовідчуття особистості, крізь її ставлення до дійсності.

Парадокс музики проявляється в тому, що вона часто-густо проти нашої волі вводить нас в інший світ, нав'язує незнайомі емоції, які, однак, тут же перетворюються на власні, особистісні, глибоко інтимні. Людина потрапляє в ситуацію партиципації, а музичне мистецтво, завдяки цьому, могутньо діє на саму суть, сокровенну глибину людини, повно і глибоко нею розуміється і сприймається.

Аналізуючи концепцію В. Суханцевої, важливо зазначити, що сучасна музика повністю відмовляється від будь-яких комунікативно-сміслових

засобів, крім власних, тому вона стає «світ-як-посилання», «світ-як-дарунок», впливає як на свідомість, так і на підсвідомість (але шукає більше засобів впливу на підсвідомість людини), пробуджує фантазію, інтуїцію, стимулює творчість, ініціює нове світовідчуття людини, в якому вона відчуває себе космічним створінням, єдиним цілим зі світом і Космосом.

У підрозділі 1.3 «Музичний хронотоп як складова художньо-естетичної картини світу людини» на основі аналізу наукових робіт, вагомих стосовно вивчення часу у музиці розглянуті: особливості процесу «розкриття» через музику феномена свідомості часу у свідомості за працею Е.Гуссерля «Феноменологія внутрішньої свідомості часу»; концепція М.Аркадьєва, який наголошує, що будь-який твір мистецтва може бути зрозумілим в аспекті його внутрішнього часу, а отже – музичний твір у своїй повноті живе у процесі його виконавського здійснення; концепція В.Суханцевої, яка обґрунтовує онтологічне розуміння музичного часу, за яким «не час є формою буття музики, а музика є формою часу».

Естетичні особливості сучасного музичного твору пов'язані зі змінами часу, тобто музика існує як образ перебігу часу. Музичні твори В.Сильвестрова доказують, що просторово-часовий континуум музики нібито заново народжується при її звучанні, а не активізується алузіями і традиційними зв'язками.

Кінець ХХ – початок ХХІ ст. демонструє значну активізацію уваги до часу й простору як світоглядних категорій не тільки наукового, але й художнього мислення. У дисертації час і простір аналізуються як універсальні категорії буття, що знаходять прояв у музиці, визначаючи індивідуальну стилістику твору.

Аналіз музичних творів із позицій їх часово-просторової організації показав, що використання різноманітних музично-комп'ютерних технологій значно розширило можливості передавання музичного простору. Композитори можуть створювати будь-який простір та управляти ним, оскільки кожен твір стає просторовим полотном.

У підрозділі 1.4 «Синкретизм раціонального та інтуїтивного в музиці – засада формування нелінійного мислення» проаналізована проблема музичного мислення, яке, як і філософське, орієнтоване на осмислення найбільш загальних питань буття та описується мовою філософських понять. Особливість музики, порівняно з іншими видами мистецтв, визначається сильнішою, швидкою та неухильною емоційною дією на людину, представляє нам увесь існуючий світ через музичні ідеї і за своєю природою є ірраціональною, інтуїтивною, непередбачуваною. В дисертації чітко виділяється раціоналістичний виклад ірраціонального сутнісного, що надзвичайно яскраво виявляється у музичній культурі.

Сучасні досягнення науки і техніки суттєво впливають на композиторську творчість та допомагають виявити за допомогою раціонального програмування ірраціонально-інтуїтивну, містико-космічну,

трансцендентну парадигму світовідчуття. Техніка підсилює ірраціональні моменти в музиці, змінюється не тільки зміст, але й смисл у музиці: вона демонстративно намагається звертатися до підсвідомого і надчутливого сприйняття.

Важливою для нашого аналізу стала концепція Ж.Дельоза, що базується на визначенні музики як феномену, який примушує мислити і не може бути впізнаним, а може тільки відчуватися. Зокрема, це стосується алеаторної чи електронної музики, яка виражає сакральне начало, що притаманне не тільки світу трансцендентному, божественному, але й світу повсякденному, в якому вона існує. Таким чином, нова музична мова всіма своїми елементами (ритмом, мелосом, гармонією) формує певний тип нелінійного мислення сучасної людини, де ірраціональне і раціональне злилися воедино.

Другий розділ «Нові парадигми музичної естетики кінця ХХ - початку ХХІ століть» досліджує сучасну українську музику, яка відмовляється від філософсько-естетичних принципів класичного мислення, згідно з якими абсолютні і вічні закони гармонії виражають вічні та незмінні закони Природи. В сучасній музиці для кожного твору композитор створює свою форму, індивідуальний проект, що виражає нелінійність, багатоваріантність й альтернативність процесів сучасного світу.

У підрозділі 2.1 «Полістилістика сучасної української академічної музики як вияв плюральної сутності суб'єкта культури постмодерну» досліджуються естетичні новачки сучасної академічної музики, які тісно пов'язані з трансформацією світовідчуття людини на межі ХХ-ХХІ століть. У дисертаційному дослідженні розглянуто перехід від індивідуального композиторського стилю (моностилію) до полістилізму, його технічний арсенал, а також феномен музичної інтонації стильової інтерпретації художньо-естетичних традицій в українській академічній музиці, що сприяє індивідуалізації стилю композитора, його саморефлексії у творі. Все це призводить до появи в академічній музиці нових явищ, феноменів, художньо-естетичних та стильових напрямків.

Полістилізм в музичній естетиці сьогодні розуміється не як з'єднання різних стилів, не шитатність, як це розумілося раніше, а як єдність музичних систем (модальної, тональної, атональної, додекафонної), які повинні бути присутні погенційно, але непомітно, і завдяки яким відкриваються глибинні багатопараметри структури, присутність поліфонії між традиційними структурами композиції (мелодії і гармонії). Композитори прагнуть знайти виявлення свого світовідчуття через певну універсальну мову – полістилізм, який знімає проблеми внутрішнього протиріччя в музиці.

Принцип полістилістики, на якому будується сучасна українська симфонія, змінює її на типологічному, драматургічному, структурному рівнях, порушуючи нормативи та призводячи до нових жанрових типів. Явище полістилістики знаходить прояв і в сучасному українському оперному мистецтві, де спостерігається активне взаємопроникнення різних жанрових

елементів: епосу й драми, детективу й ліричного начала, драматичної розповіді та романтичного пафосу. Формуються нові жанрові відгалуження: моноопера, інтимна драма, фолк-опера, рок-опера.

У дисертаційному дослідженні розглядається «тиха музика» як естетичний феномен, який належить до інтелектуальної музики, з зануренням у внутрішній світ композитора, потягом до «високої простоти», смислової напруженості та багаторівневості. Народження музики із тиші, використання пауз у музичних творах (В.Сильвестров) пояснюється тим, що пауза – це теж звук, в якому треба шукати якусь можливість і у який треба вслуховуватися.

Естетичні новації сучасної української академічної музики проявляються у духовній і навіть конкретно релігійній музиці – сонористичне трактування співу, синтез архаїчних засобів виразності (стародавні лади, обіходні знаменні мелодії, візантійські мелодійні формули) з гостросучасними (дисонансним розкріпаченням вертикалі, полішаровістю і сонористичними прийомами); у балеті, де людина підноситься до пластично-духовного самовиразу; у з'єднанні музики з візуальним мистецтвом (вокально-симфонічні фантазії-поєми на сюжети живописних полотен видатних художників-класиків); в атональній музиці; в додекафонії. Важливим у процесі композиторської творчості стало використання технічних засобів, які стають найпомітнішою стороною творчості та якій у дисертації приділяється особлива увага.

У підрозділі 2.2 «Особливості сприйняття музики у комп'ютерно-технологічному середовищі буття людини» доведено, що естетичні новації сучасної музики пов'язані зі зміною її сприйняття під впливом нових світоглядних установок, слухацьких навиків, уявлень про музичну красу, музичні цінності, а також зі зміною умов її сприйняття в епоху інформаційних технологій. У процесі сприймання та розуміння сучасної музики слід враховувати як фізично-акустичні характеристики музичних звуків, так і їхню «культурну» природу. Розвиток новітніх інформаційних технологій спричинив появу новинок в усіх галузях музичного мистецтва – від довершених електронних систем до прикладного програмного забезпечення – внаслідок чого сучасний слухач потребує додаткових імпульсів для включення в культуротворчий та естетичний процес.

У дисертаційному дослідженні проаналізовано особливу форму сприйняття музики – віртуальну форму (т. зв. «шизофонію»), – котра призвела до розриву між тим, що ми бачимо, і тим, що ми чуємо. Відбувається розрив звукохвильового процесу при сприйнятті музики, який створює дисонанс між виконанням музики та її сприйняттям. Такий слухач не бачить оригінальне джерело музики, і тому не контролює своєї уваги на сприйнятті музики. Таким чином, шизофонія змінила форму буття звуку, зняла рамки природного хронотопу, розсунула час і простір, віддалила вухо від джерела звуку.

Третій розділ «Нові форми побутування сучасної музики та їх вплив на духовний світ особистості» присвячений теоретичному аналізу нових форм побутування сучасної музики в контексті філософсько-естетичних проблем

світовідчуття, визначенню інтертекстуальності мистецтва як інноваційної естетичної стратегії формування нової ідентичності, з'ясуванню специфіки організації естетично-просторового буття людини.

У підрозділі 3.1 «Електронна музика як новий естетичний феномен» проаналізовано естетичні новації, які пов'язані з оновленням музичної мови завдяки появі електронної музики (ЕМ), де композитор оперує звуками електрогенераторів, створюючи власні звуки-тони, виражає нелінійний тип художнього мислення, дає простір для нових трактувань, розширює межі уявлень про музичне мистецтво майбутнього. Відбувається самовираження індивідуальності митця, його неповторного світовідчуття.

У перше десятиліття XXI століття в електронній музиці відбувається тотальне змішування й еволюція різних жанрів, є відсутнім пануючий естетичний канон, існує плюралізм історичних та національних діалогів і світів. Електронна музика характеризується не лише незвичайним тембровим звучанням, але і дає абсолютно нове відчуття музичної матерії.

Музично-комп'ютерні технології породили нові форми сучасної музики, дозволили проникнути в різні сфери людської діяльності (кіно, відео, комп'ютерні ігри і т. п.), і це вплинуло на повсякденні культурні практики людини, привело до істотних змін у його духовному світі, менталітеті, психіці, системі цінностей. Нові технології (ті, що безпосередньо пов'язані з електронною музикою) сьогодні активно використовуються українськими композиторами, такими як М.Абакумов, І.Гайденко, А.Загайкевич, С.Луїнев, І.Небесний, Д.Перцов, К.Цепколенко та інші. Сучасна українська електронна музика представлена цілим рядом жанрів, які вписуються в жанрову класифікацію, що існує в світі (електроакустичні композиції для інструментальних ансамблів, для солістів з електронним записом, для інструментів і електронної обробки в реальному часі, відео-інсталяції, мультимедійні перформанси тощо).

Електромузичний інструментарій значно збагатив палітру виражальних засобів експериментальної музики. Уточнено, що у сучасній музичній культурі технічні засоби відіграють найсуттєвішу роль, фактично перетворюючись на «співавтор» (особливо у компілятивних та дизайнерських практиках). У XX ст. поняття «музичний інструмент» набуває нових рис, розширюється, втрачає референційність, перетворюючись на «порожній знак», вільний до будь-яких інтерпретацій. Безліч українських електронних творів написана з використанням таких нових комп'ютерних технологій, як алгоритмічні композиції, синтез звуку й обробка звуку в реальному часі. Композитори активно включені в процес не лише із створення такої музики, що виражає нове світовідчуття людини, але і створюють саму технологію її написання і навіть інструменти для її виконання.

У підрозділі 3.2 «Звуковий дизайн як чинник організації естетично-просторового буття людини» показано, що новим художньо-естетичним явищем сьогодні став музичний дизайн, який суттєво впливає на духовний світ

особистості, підсвідомість. У дисертації розроблено авторську концепцію звукового дизайну як фактора, що формує естетичне середовище буття людини і впливає на стиль її життя.

Музична культура в інформаційну добу суспільства відкрила нові засоби впливу на суспільну та індивідуальну свідомість. Середовище, в якому перебуває людина сьогодні, супроводжується такими різновидами музики, які передбачають її існування не на концертній сцені, а в реаліях повсякденності. У своєму поступальному русі музика перейшла в якусь нову якість, – втрачаючи традиційну музикальність, в якості компенсації композитори почали використовувати засоби маніпуляції зі звуком, із тембром, із фактурою. Це привело до виникнення «звукового мистецтва», в якому звуки прирівнюються до каменів чи до будь-яких інших об'єктів, з котрими можна робити все, що завгодно. Звуки не чинять спротиву і піддаються різноманітним обробкам. Таке мистецтво пов'язано не стільки з музикою, скільки з різними типами гри зі звуком, який пронизує життєвий простір, вплетений у тканину повсякденного буття людини.

Естетичні новачії сучасності виражаються в появі конкретної музики (КМ), матеріалом якої є звуки життя (шум лісу, моря, звуки падаючих крапель води, спів птахів т.п.), препаровані спеціальною електронною апаратурою. Музичним звуком тепер називають будь-яке акустичне явище (а не тільки тонево), яке стало елементом звучної композиції. Єдиним критерієм, що об'єднує тони та шуми загальним поняттям «музика», є винесеність звукового явища за межі природно-побутового середовища, реалізація його в певному культурному контексті.

У підрозділі 3.3 «Сучасна музика як засада молодіжної групової ідентифікації» більш детально розглянута сучасна молодіжна музика, що виступає ідентифікатором різних груп молоді, який здатний створити певний життєвий стиль, а також змінити в цілому мікроклімат естетичного, а саме, музичного життя.

Починаючи з другої половини ХХ ст., у суспільстві визрів новий культурний феномен – масова молодіжна музична субкультура, що змінила атмосферу естетичного і музичного життя в цілому. В різних неформальних музичних об'єднаннях (хіпі, фани, панки, рокери, «металісти», брейкери та ін.) інтегрувалися різні ідейно-естетичні течії (рок, рух самодіяльної авторської пісні та ін.) як вияв прагнення свободи у світовідчуттях незаангажованої молоді людини, яка піднімає всі питання людського буття і намагається по-своєму їх вирішити. Це призвело до виникнення специфічних форм музичного побуту та дозвілля молоді (дискотеки, зльоти, фестивалі, «тусовки», хіт-паради).

Новаторство експериментальної молодіжної електронної музики визначається тим ефектом, який дає з'єднання акустичної і цифрової естетики, шуму і мелодії у сприйнятті музики та організації простору, що призвело до появи музичних перформенсів, хеппенінгів, нових арт-практик і багатьох інших

феноменів сучасної культури. Експериментальна музична електроніка представлена в Україні різними напрямками: академічна і поп-електроніка, електроакустичні імпровізації, ритмічні й абстрактні форми, ембієнт, аналогові дослідження тощо. Завдяки своїм напрацюванням вона активно використовується дизайном, «промисловим мистецтвом» для зміни естетичних і соціально-психологічних параметрів життєвого простору людини.

Фонова музика, як естетичний феномен, звертається до таких нових сфер, як «космічна», «трансцендентна» теми. Вона приваблює молодь як вид мистецтва, який володіє особливими властивостями гіпнозу, який занурює у відчуття чогось неземного, космічного, визначає фон буття і розширює різноманіття музичного звучання середовища. Сучасна музика виражає ставлення людини до складності сучасного життя, виступаючи ідентифікатором різних референтних груп молоді.

У роботі також розглянуто музичний римейк, який створюється як ефект подоби зразків музичних творів. Проте всередині себе він несе відмінність із цим базисним твором, представляє нове бачення зразків музики через інтерпретацію в контексті сучасного світовідчуття та створює нове музичне середовище буття людини.

Молодіжні субкультури, де провідну роль відіграє музика, виражено окреслені соціально-естетичними межами. Їх характеризують такі особливості, як досить помітна відчуженість від старшого покоління, від його цінностей і норм. Представниками є підлітки, котрих об'єднують спільні музичні смаки, легке, безтурботне ставлення до життя, прагнення жити сьогоднішнім днем, переважна орієнтація на сферу дозвілля, в якій головними є спілкування і розваги, особливості зовнішнього вигляду, одягу, рухів. Такі музичні об'єднання є нестійкими і залежать від популярності музичних напрямків, однак прагнуть до особистісного самовираження, що є важливим фактором формування естетичної культури сучасної молоді.

ВИСНОВКИ

Дослідження естетичних новацій сучасної української музики в контексті світовідчуття на межі ХХ-ХХІ століть дозволило зробити наступні висновки:

1. Осмислення естетичних новацій сучасної української музики з загально-теоретичних позицій неklasичної естетики дало можливість констатувати, що розширення категоріального апарату музичної естетики другої половини ХХ століття відбувається не тільки за рахунок загальних художньо-естетичних категорій (абсурд, лабірінт, симулякр, еkleктика, музичний інтертекст, автоматизм, ризоматичність мислення тощо), але й специфічних, характерних для музики як мистецтва звуку в часі: нова тональність, додекафонія, сонористика, електронна музика, конкретна музика, нова просторова музика.

2. Поняття «сучасна музика» зі своєю глибинною сутністю увійшло в

естетику як щось більше, ніж мистецтво. Розуміти музику лише як вид мистецтва на сьогоднішній день недостатньо. Важливим питанням музичної естетики є форми та методи усвідомлення музичного буття: музика аналізується в онтологічному статусі (виокремлюють музику як самодостатню космічну субстанцію), в аксіологічному (розкривають музику як спосіб ціннісного буття в світі людини та людини у світі музики). Поняття «естетична новація» дозволяє на парадигмальному рівні зрозуміти смислові та змістовні зміни музики, а усі техно-новації є засобами забезпечення цієї нової парадигми. Сучасна музика надає великі можливості для творчої діяльності виконавців, знаходить нові форми для вираження в загально-людському контексті етно-національних традицій що вбирають у себе багатотисячолітній народний досвід, ментальність, історію, філософію.

3. Зміни у світовідчутті особистості осмислені через призму філософсько-естетичного аспекту української академічної музики. Розглянуті академічні та неакадемічні жанри, їх художньо-естетичні та стильові узагальнення у професійній музичній практиці, які проаналізовані через трансформацію світовідчуття людини рубежу ХХ-ХХІ століть.

Феномен полістилістики сучасної української академічної музики – це, з одного боку, протест проти ідейно-естетичної і художньо-стильової уніфікації, що довгий час панувала в музичному мистецтві, з іншого боку, це прояв фундаментальних вимірів світовідчуття естетичного характеру людини другої половини ХХ – початку ХХІ століть. Поширення антикласичних тенденцій в українській академічній музиці на межі ХХ-ХХІ століть сприяло музично-естетичним новаціям і експериментам. Новаторство української симфонії виявляється у нестандартних рішеннях форм і драматургії циклу, де ламаються традиційні структури і схеми. Тут переосмислюються драматургічні канони, з'являються нові семантичні моделі: симфонії з майже театральним розвитком і ліричною «безпідійністю», камерні симфонії, симфонії-епопеї, симфонія-притча, симфонія-імпровізація, симфонія-медитація, присутність літературного тексту-поezії.

4. Естетичні новації у творчості сучасних українських композиторів пов'язані з нетрадиційним підходом до фольклору, коли він використовується не як цитатний матеріал, а переосмислюється його ментально-естетичні смислообрази в іншій музично-звуковій системі, що тримається на нових законах музичного порядку і краси. Це надає твору глибинно-психологічного змісту, виникає музика глибоко національна (М.Скорик, Л.Дичко, Є.Станкович, О.Кива, І.Карабіц, Л.Колодуб та ін.).

5. Естетико-технологічні новації української музики зумовили еволюційні перетворення традиційної музики на цифрову. Розвиток електронних технологій у кінці ХХ століття спричинив бум «нової музики», характерним для якої є з'єднання акустичної і цифрової естетики, шуму, тиші й мелодії в організації музичного простору, створення за допомогою спеціального електронного устаткування незвичайних і дивних звуків, робота з

живим звуком. Академічна електроакустична музика, яка ґрунтується на використанні природних (акустичних) джерел у поєднанні з електронною складовою, перетворюється на саунд, на керування тембрами. Революція відбулася і в академічній електронній музиці – на технологічному рівні вона перемістилася до сфери масової музики, що привело до швидкого розгалуження на різноманітні стилі й напрямки.

6. Електронна музика, як естетичний феномен, принципово неможлива без комп'ютерних технологій, що стали реальними новітніми формами буття музичного твору, впливають на різноманітні культурні практики сучасності. На сьогоднішній день вона представлена різноманітними напрямками (академічна і поп-електроніка, електроакустичні імпровізації, ритмові та абстрактні форми, ембієнт, аналогові дослідження та ін.) і характеризується не лише незвичайним тембровим звучанням, але і дає абсолютно нове відчуття музичної матерії. У жанрах електронної музики відкривають нові перспективи у світоглядному «вирішенні» простору. Новаторством для української електронної музики є також поєднання сучасних музично-комп'ютерних технологій і засобів мультимедіа (візуалізація, поєднання з відеорядом, живописом, пластиною, рухом), що виявляється, передусім, в аудіо-відео-інсталяціях. Електронна музика сприяє перспективам розвитку нових музичних конструкцій, індивідуальній та колективній імпровізації, а також створює духовний, трансцендентний вимір буття людини, що дає поштовх естетизації повсякденності.

7. Поява такого феномену, як звуковий дизайн, заснованого на досягненнях акустичного дизайну і теоретичної акустики, формує естетичне середовище буття людини, впливає на стиль життя особистості. Музиканти-експериментатори часто вдаються до радикального звукового дизайну, використовуючи відверто немелодійні звукові структури: ламаний ритм, цифровий шум або диктофонні записи. Сфера застосування методів звукового дизайну (саунд-дизайну, акустичного дизайну) досить широка: предмети побуту, транспортні засоби, об'єкти архітектури, парки, малі архітектурні форми, які спроектовані засобами мультисенсорного дизайну з наданням переваги звуковій складовій. Такі науково-технічні культурні артефакти, що є естетичними за своєю природою, репрезентують нове світовідчуття людини і завдяки потужному впливу на свідомість і підсвідомість мають величезне значення для її духовного світу.

8. Естетичний аналіз такої віртуальної форми буття музики як «шизофонія», яка породила розрив між виконанням і сприйняттям музики, зміну форми буття звука, довів, що звуковий простір музичного твору не співпадає з музично-естетичним простором глядача. Розвиток індустрії звукозапису дозволяє слухачеві не контролювати своєї уваги на сприйнятті музики, оскільки звуковий простір музичного твору не співпадає з музично-естетичним простором глядача. Таким чином, відсутністю кореляції між слуховими враженнями і джерелом звуку приводить до оцінки звуку, лише

враховуючи сонористичні властивості. Шизофонічний розрив може здійснюватися як у просторі (інколи до десятків тис. км.), так і в часі (до десятків років), або, найчастіше, одночасно у просторі та часі, що характерно для сучасного світовідчуття.

9. Естетичних новацій зазнав і найбільш розповсюджений жанр популярної музики – музичний римейк. Новаторство виявляється у тому, що римейк не цитує і не пародіює джерело, а представляє його як новішу версію або інтерпретацію раніше виданого музичного твору (пісні, будь-якої музичної композиції), наповнює його новим і актуальним вмістом, проте «з оглядкою» на зразок (може повторювати сюжетні ходи оригінала, типи характерів, але змальовує їх у нових історичних, соціально-естетичних умовах). Щодо сучасної молодіжної музики (рок-музики, поп-музики, психоделічної та космічної музики, а також експериментальної електроніки), то вона, виступаючи ідентифікатором різних груп молоді, визначила зміни у свідомості пересічної людини, породила певний стиль поведінки і систему життєвих цінностей.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

у фахових виданнях:

1. Сірко І.М. Культурологічні метаморфози сучасної української музики / І.М.Сірко // Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія №7. Релігієзнавство. Культурологія. Філософія: Зб. наукових праць. – К. : Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2008. – № 17. – С.209-217.

2. Сірко І.М. Електронна музика як фактор групової ідентифікації молоді: філософсько-антропологічний аспект / І.М.Сірко // Вісник державної академії керівних кадрів культури і мистецтв. – К.: Наук. журнал. 4'2008. – С. 40-44.

3. Сірко І.М. Внутрішній світ людини в образному світі музики / І.М.Сірко // Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія №7. Релігієзнавство. Культурологія. Філософія: Зб. наукових праць. – К.: Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2009. – № 20 (33). – С.103-110.

4. Сірко І.М. Музика як не дискурсивна форма мислення / І.М.Сірко // Культура і сучасність: альманах. – К.: Міленіум, 2010. – №1. С. 136-141.

5. Сірко І.М. Синергетичний та феноменологічний аналіз сучасної музики як нова методологічна форма дослідження / І.М.Сірко // Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури: [зб. наукових праць; вип. XXIV]. – К.: міленіум, 2010. – С. 110-117.

у виданнях інших держав:

6. Sirko I.M. Modern Ukrainian music in everyday life of youth / I.M.Sirko // European Applied Sciences. Europäische Fachhochschule. – Stuttgart, Germany: ORT Publishing, 2014. – № 4. – S. 13-16.

в інших виданнях:

7. Сірко І.М. Звуковий дизайн: концептуальні підходи до вивчення нового естетичного феномену / І.М.Сірко // Молодь у сучасному світі: філософсько-культурологічні виміри. Зб. матеріалів міжнародної наукової конференції. Київ, 26-27 березня 2009 р. – К.: Видавничий центр КНЛУ, 2009. – С. 191-193.

8. Сірко І.М. Неакадемічні форми сучасної української музики як культурологічний феномен / І.М.Сірко // Людина. Світ. Суспільство (до 175-річчя філософського факультету). Дні науки філософського факультету – 2009: Міжнар. наук. конф. (21-22 квітня 2009 року): Матеріали доп. та виступів. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2009. – Ч. V. – С. 57-59.

9. Сірко І.М. Осмислення феномену музики у контексті світової та української філософії / І.М.Сірко // Українська філософська думка у контексті європейської філософії: Всеукраїнська науково-практична конференція (19-20 травня 2011 року): матеріали доповідей та виступів. – Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2011. – С. 233-234.

АНОТАЦІЯ

Бондар І.М. Естетичні новації сучасної української музики як вияв світовідчуття людини кінця ХХ – початку ХХІ століть. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філософських наук за спеціальністю 09.00.08 – естетика. – Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова. – Київ, 2014.

У дисертації через призму естетичних новацій в сучасній українській музиці досліджуються світоглядно-культурні, духовні орієнтації особистості. Сучасна музика тісно пов'язана з процесами самопізнання і самовизначення особистості, її ідентифікації, впливає на естетизацію повсякденного буття людини, стиль життя молоді.

Українська академічна музика розглядається з точки зору естетичних новацій, які пов'язані з трансформацією світовідчуття людини на рубежі ХХ-ХХІ ст. Полістилізм розуміється не лише як з'єднання стилів, а також й єдність різних музичних систем (модальною, тональною, атональною, додекафонії).

Естетичні новації розглянуті не тільки в українській академічній, але і масовій музиці: музичний римейк, молодіжна клубна музика, рок-музика, фольклоризм. Сучасні українські композитори створюють космічну музику, де виявляється відчуття трансцендентного, і це дає людині поштовх для рефлексії, сприяє формуванню планетарної свідомості.

Особлива увага приділена електронній музиці як естетичному феномену, таким її формам, як: електроакустична, акустична, комп'ютерна, технічна, стохастична, інтерактивна, мультимедійна і ін. У дисертації проаналізований культуротворчий потенціал сучасної української музики, і доведено, що вона

відіграє значну роль в гармонізації людського буття. Проаналізовані музично-комп'ютерні технології, які спричинили появу нових жанрів електронної музики, співзвучних духовним змінам, цінностям людини.

Досліджений феномен звукового дизайну, шизофонії, фонової музики, які пронизують повсякденність, розширюючи різноманіття музичного звучання середовища.

Ключові слова: естетичні новації, сучасна українська музика, світовідчуття, електронна музика, звуковий дизайн, шизофонія, полістилістика, музичний римейк.

АННОТАЦІЯ

Бондар И.М. Эстетические новации современной украинской музыки как выражение мироощущения человека конца XX – начала XXI вевов. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата философских наук по специальности 09.00.08 – эстетика. – Национальный педагогический университет имени М.П.Драгоманова. – Киев, 2014.

В диссертации через призму эстетических новаций в современной украинской музыке исследуются мировоззренческо-культурные, духовные ориентации личности. Современная музыка тесно связана с процессами самопознания и самоопределения личности, ее идентификации, влияет на эстетизацию повседневного бытия человека, стиля жизни молодежи.

Украинская академическая музыка рассматривается с точки зрения эстетических новаций, которые связаны с трансформацией мироощущения человека на рубеже XX-XXI ст. Полистилизм трактуется не только как соединение стилей, а также и единство различных музыкальных систем (модальной, тональной, атональной, додекафонии).

Эстетические новации рассмотрены не только в украинской академической, но и в массовой музыке: музыкальный римейк, молодежная клубная музыка, рок-музыка, фольклоризм. Современные украинские композиторы создают космическую музыку, где проявляется ощущение трансцендентного, и это дает человеку толчок для рефлексии, способствует формированию планетарного сознания.

Особое внимание уделено электронной музыке как эстетическому феномену, таким её формам, как: электроакустическая, акустическая, компьютерная, техническая, стохастическая, интерактивная, мультимедийная и др. В диссертации проанализирован культуротворческий потенциал современной украинской музыки, и доказано, что она играет значительную роль в гармонизации человеческого бытия. Проанализированы музыкально-компьютерные технологии, которые повлекли появление новых жанров электронной музыки, созвучных духовным изменениям, ценностям человека.

Исследован феномен звукового дизайна, шизофонии, фоновой музыки, которые пронизывают повседневность, расширяя многообразие музыкального звучания среды.

Ключевые слова: эстетические новации, современная украинская музыка, мироощущение, электронная музыка, звуковой дизайн, шизофония, полистилистика, музыкальный ремейк.

ANNOTATION

Bondar I.M. Esthetic innovations of modern Ukrainian music as an expression of the attitude of man late XX - early XXI centuries. - Manuscript.

Dissertation for the degree of candidate of philosophical sciences, speciality 09.00.08 – esthetics. – National Pedagogical Dragomanov University. – Kyiv, 2014.

The thesis is a comprehensive study, which is devoted to one of the urgent and important problems of modern esthetics. Through the prism of esthetic innovations in modern Ukrainian music ideological and cultural and spiritual orientations are examined. Contemporary music is closely connected with the processes of self-knowledge and self-identity, its identification, affects the formation of cultural and esthetic environment of everyday human existence, especially young people. The study for the first time in philosophical and esthetic literature analyzed the role of the modern Ukrainian music as a factor of lifecreation of personality.

It is proved that modern music is of great importance both for theoretical understanding of human existence in space of music everyday life, which is constantly changing, and for the practical achievement of harmony of human existence. The creators of modern Ukrainian music are eager to build a transcendent dimension, where its laws exist, and put the listener in this dimension, give him impuls for reflection, the formation of planetary consciousness. Sound environment in which people today occur is also studied. It helps to understand, realize stylistic variations of person's life.

Researched innovations not only in academic contemporary Ukrainian music, but also in the practices of mass culture, where consumer aspects are strongly developing together with spiritual and cognitive, communicative, value-oriental.

Key words: esthetic innovations, modern Ukrainian music, observation, electronic music, voice design, Schizoponia, polystylism, musical remake.

НБ НПУ

100171954

Підписано до друку 21.11.2014 р. Формат 60x90¹/16
Ум. друк. арк. 0,9. Обл-вид. арк 0,9
Наклад 100 прим. Замовлення № 183
Віддруковано на різнографі в видавничому центрі "Принт-центр"
04053, м. Київ, вул. Артема, 26А
Тел./факс: 486-50-88, 332-41-10, 277-40-16
<http://www.printc.com.ua> E-mail printcentr@ukr.net

